

نسبت مجلس با مدرس

پرونده به مناسبت ۵ آذر
سالروز شهادت

سیدحسن مدرس
و روز مجلس

پریسا هاشمی

خبرنگار پارلمانی هم‌میهن

در چنددهه اخیر هر وقت بحث ارزیابی رفتار و عملکرد نمایندگان پیش آمده از جمله معیارها و ترازا برای آن شخصیت سیدحسن مدرس در مجلس شورای ملی بوده است و این موضوع به نوعی با بازخوانی میراث فکری و رفتاری سیدحسن مدرس پیوند خورده است. مدرس، روحانی سیاست‌ورزی که نامش در تاریخ پارلمان ملی و پس از آن در حافظه جمهوری اسلامی، به‌عنوان نماد استقلال رأی، شجاعت در نقد قدرت و پایدندی به منافع ملی ثبت شده است. حالا هم در سالگرد شهادت او که در تقویم ما به‌عنوان روز مجلس نامگذاری شده است، این نمایندگان مجلس دوازدهم هستند که در برابر این ارزیابی قرار دارند.

مجلس دوازدهم در شرایطی شکل گرفت که فضای سیاسی کشور زیر سایه مجموعه‌ای از چالش‌ها و انتظارات انباشته قرار دارد: از مسائل معیشتی و تورم گرفته تا مطالبات مرتبط با شفافیت، مبارزه با فساد،

به نظر شما تعداد آنان تقریباً چقدر است؟

می‌توان گفت حداقل ۳۰ تا ۴۰ نماینده دارای چنین روحیه شجاعت و جسارتی هستند و می‌توانند صریح و شفاف مواضع خود را بیان کنند و در برابر چالش‌ها بایستند. حداقل به‌نظر من چنین تعدادی در مجلس حاضر است.

شما در چه مسائلی و حوزه‌هایی این شجاعت مدرس را در

پیش می‌گیرید؟

در مباحث اقتصادی؛ ردپوندهای مالی و مفاسد اقتصادی است. قطعاً ورود یک نماینده به این مباحث شجاعت می‌خواهد تا با صاحبان قدرت و ثروت در بیفتد. علاوه بر آن در مسائل مرتبط ردپوندها برای انتصابات، مناصب و قدرت سیاسی است. شجاعت می‌خواهد که یک نفر با صاحبان قدرت و نفوذ مقابله کند اما از فشارهای رسانه‌ای،

کامران غضنفری نماینده تهران:

۳۵ تا ۴۰ نماینده در مجلس شجاعت مدرس را دارند

سال‌هاست که سیدحسن مدرس به عنوان نماد جسارت در پارلمان الگویی برای نمایندگان به شمار می‌آید و روز شهادت او روز مجلس نامگذاری شده است. درباره نسبت رفتار و رویکرد نمایندگان امروز با رفتار مدرس گفت‌وگویی با کامران غضنفری، نماینده تهران و عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها در مجلس انجام داده‌ایم. او رشادت نمایندگان دوره دوازدهم مجلس را تشریح کرده است:

به نظر شما در مجلس دوازدهم آیا آن جسارت و شجاعت شهید

مدرس وجود دارد؟

فکر می‌کنم در مجلس دوازدهم جسارت و شجاعت شهید مدرس در رفتار برخی از نمایندگان وجود دارد. شاید تعدادشان زیاد نباشد، اما گروهی از نمایندگان این جسارت و شجاعت را دارند.

مجید نصیرپور عضو کمیسیون اجتماعی مجلس:

به سختی می‌توانیم کسی را شبیه مرحوم مدرس پیدا کنیم

برخی اصل هشتاد و پنجی کردن بعضی از لوايح و طرح‌ها را از عدم جسارت نمایندگان می‌دانند. مجید نصیرپور، نماینده سراب و عضو کمیسیون اجتماعی در مجلس اما می‌گوید که این مورد اصل قانون است اما باید کمتر از این گزینه استفاده کرد. او در گفت‌وگو با هم‌میهن جسارت و شجاعت نمایندگان دوره دوازدهم مجلس را نسبت به رفتار و عملکرد سیدحسن مدرس تشریح کرد که در زیر می‌خوانید:

نمایندگان مجلس دوره دوازدهم، چقدر شجاعت و جسارت مدرس را الگوی اقدامات و عملکرد خود قرار داده‌اند؟

به نظر من قیاس، به قول عرب‌ها، «قیاس مع الفارق» است. به این دلیل که برخی چهره‌ها در طول تاریخ، به جهت متعدد و ویژگی‌های گوناگون، تبدیل به شخصیت‌های ماندگار

بازسازی سرمایه اجتماعی و کارآمدسازی ساختار حکمرانی و حتی فشارهای تحریم و پیمان‌های بین‌المللی. در چنین فضایی، ارجاع مکرر نمایندگان به نام مدرس، بیش از آن که صرفاً احترام‌نمادین باشد، بیانگر نیاز اجتماعی به الگویی برای کنش‌گری سیاسی است؛ الگویی که هم استقلال فردی نماینده را به رسمیت بشناسد و هم رفتار او را در چارچوب مصالح عمومی تعریف کند. در این بین نگاهی گذرا به رویکرد سیاسی مدرس در مجلس و ارزیابی نمایندگان از خود و نسبت‌شان با رفتار مدرس خالی از لطف نیست.

مجلس دوم؛ ورود بدون انتخابات

ورود سیدحسن مدرس به مجلس و سخنانش در آن زمان، به الگویی برای نمایندگان تبدیل شده است. متمم قانون اساسی اصل دوم پس از انقلاب مشروطه مقرر کرد که باید پنج مجتهد طراز اول با پیشنهاد مراجع تقلید و انتخاب مجلس برای نظارت شرعی بر قوانین مشخص شوند. بر همین اساس علمای برجسته نجف مانند آخوندخراسانی، شیخ عبداللّه مازندرانی و میرزا حسین تهرانی سال ۱۲۸۸ چند تن از علما من جمله سیدحسن مدرس را معرفی کردند و مدرس در مجلس دوم مشروطه با رأی نمایندگان به‌عنوان یکی از پنج مجتهد ناظر بر قانونگذاری انتخاب شد. در حقیقت در مجلس دوم مدرس از سوی مردم انتخاب نشده بود بلکه «عضو حقوقی و ناظر شرعی مجلس» محسوب می‌شد.

مجلس سوم؛ بی‌پایان در جنگ جهانی اول

سال ۱۲۹۳ انتخابات سومین دوره مجلس شورای ملی برگزار شد و مدرس با رأی مردم تهران به مجلس راه پیدا کرد و این بار نه به‌عنوان عضو حقوقی و ناظر شرعی مجلس بلکه به عنوان نماینده رسمی یکی از شهرهای تهران روی صندلی مجلس ملی نشست اما به دلیل جنگ جهانی اول و اشغال تهران، مجلس زودتر از آنچه همه فکرش را می‌کردند، تعطیل شد. یکی از موضوعات مهمی که مدرس با آن مخالفت کرد، اولتیماتوم روسیه بود. مورگان شوستر، به‌عنوان خزاندهار کل کشور استخدام و مشغول رسیدگی به امور مالی ایران برای سه سال انتخاب شد. اما ادامه فعالیت شوستر، منافع و امتیازها و در نتیجه نفوذ سیاسی روس و انگلیس را نقض می‌کرد. به همین سبب دولت‌های روسیه و انگلیس اولتیماتومی مبنی بر عزل مورگان شوستر صادر کردند. علاوه بر آن دشواری روس وارد بندر انزلی شد و حتی تا قزوین هم پیش آمده بود. اما مدرس نطق تنندی در مجلس انجام داده و گفت: «اگر مجلس امروز زیر بار این اولتیماتوم برود، استقلال ایران از میان می‌رود، ما از مرگ نمی‌ترسیم؛ ما از قبول ذلت می‌ترسیم.»

مجلس چهارم؛ دفاع از مشروطه

سال ۱۳۰۰ بار دیگر انتخابات مجلس شورای ملی برگزار شد و مدرس از تهران رأی آورد و وارد مجلس شد و این دوره از مجلس تقابل

فضاسازی‌ها، شائناژها و تهدیدها نترس و زیر بار تسلیم‌ها هم درود بر موضع حقی که تشخیص می‌دهد ایستادگی کند و روی مواضع خود پایبند بماند.

پس شما در این مواردی که به آن اشاره کردید، جسارت مدرس را داشته‌اید؟

بله. یک نماینده باید چنین جسارتی داشته باشد و بر موضع حقی که تشخیص می‌دهد بایستد.

به توجه به اینکه برخی از نمایندگان معتقدند کار امروز ما سخت‌تر از دوران مدرس است، شرایط کنونی کشور را می‌توان با دوران شهید مدرس مقایسه کرد؟

آن دوره اقتضانات خاص خود را داشته و شهید مدرس در زمان خود با فردی قدر، مستبد و دیکتاتور مانند رضاخان طرف بود که باید در برابر او می‌ایستاد و با صراحت حرفش را می‌زد. امروز هم شرایط و چالش‌های خاص خود را دارد و در احزاب، گروه‌ها و جریان‌هایی که صاحب قدرت و ثروت اند و همچنین برخی مسئولانی که بعضاً مواضع نمایندگانی که می‌خواهند از حقوق مردم و منافع ملی دفاع کنند را به اشکال مختلف برنمی‌تابند. این چالش وجود دارد و نمایندگان باید با

بتوانیم آن آزادی لازم را داشته باشیم. البته برخی دوستان تلاش می‌کنند که ظاهر را رعایت کنند، اما به نظر من این نوعی شبیه‌سازی است و با آنچه امام‌راحل از مجلس توقع داشت، یا حتی آنچه ما به‌عنوان عموم نمایندگان از خودمان انتظار داریم، فاصله دارد. امیدوار هستم شرایطی در کشور به وجود بیاید که مجلس، به معنای عام کلمه (یعنی کلیت مجلس) بتواند با آزادی کامل؛ جریان‌سازی‌های غیرضروری و دوقطبی‌های غیرضروری که مورد اشاره رهبری هم بوده را کنار بگذارد. بسیاری از اوقات ما به‌عنوان مسائل و منافع مردم تحت‌الشعاع روابط یا مخالفت‌های سیاسی بین مجلس و دولت مستقر قرار گرفته و این موضوع مانع از ظهور آزادی لازم می‌شود. امیدوار هستم که همه ما بتوانیم برای اصلاح این وضعیت تلاش کنیم.

نمایندگان در بُعد نظارتی جسارت و دقت کافی را دارند؟

مردم معتقدند اگر مجلس وظایف نظارتی خود را دقیق و به‌موقع انجام دهد، بسیاری از موضوعات رفع و رجوع می‌شود. به عنوان مثال این روزها با موضوع بانک آینده مواجه شده‌ایم. سؤال این است که آیا بانک آینده در بستر زمان دچار این انحرافات شده یا دفعتاً؟ اگر دفعتاً بوده که هیچ. اما اگر در بستر زمان بوده، پس وظیفه نظارت مجلس چه شده است؟ مردم انتظار داشتند مجلس به‌موقع نظارت و عمل کند. البته این توقع از دولت هم وجود دارد. امیدوارم در پایان دوره رضایت مردم که مسیری در جهت رضایت الهی است را فراهم کنیم.

تصویب قوانین در قالب کمیسیون اصل ۸۵، به‌نظر شما در راستای شفافیت و جسارت است یا خیر؟

این یک ظرفیت قانونی است که در اختیار مجلس قرار دارد. شخصاً معتقدم مجلس باید از این ظرفیت تنها در ضروریات استفاده کند؛ همان‌گونه که در

